

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра української мови та прикладної лінгвістики

**ДЕРИВАТИ ВІД НОВІТНІХ ЗАПОЗИЧЕНЬ
У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ**

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «бакалавр»
студентки IV курсу
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»,
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.01 «Українська мова
і література», ОПП «Українська мова
і література та західноєвропейська
мова»

Софії Дмитрівни КУДІНОВОЇ

Науковий керівник:

д. філол. н., професор кафедри
української мови та прикладної
лінгвістики

Лідія ГНАТЮК

«Допущено до захисту»

Протокол засідання кафедри
української мови та прикладної лінгвістики
№ 16 від 11 червня 2025 року
завідувач кафедри _____
к. філол. н., доцент **Сергій РІЗНИК**

КИЇВ – 2025

АНОТАЦІЯ

Дослідження присвячено комплексному аналізу дериватів від новітніх запозичень у сучасній українській мові. Об'єктом розгляду стали лексичні одиниці, що є похідними від англломовних запозичень, а предметом – особливості їхніх словотвірних моделей, семантичних трансформацій та функціонального використання. Метою роботи є виявлення та систематизація структурно-семантичних і функціональних характеристик цих дериватів. У процесі дослідження застосовано методи словотвірного, семантичного та функціонального аналізу.

Бакалаврська робота складається з трьох взаємопов'язаних частин. Перший розділ окреслює теоретичні засади дослідження новітніх запозичень та їхньої деривації, у ньому розглянуто мовні та позамовні чинники проникнення таких запозичень в українську мову. Другий розділ присвячено комплексному аналізу причин появи новітніх запозичень у сучасній українській мові та екстралінгвальним та інтралінгвальним чинникам, що зумовлюють цей процес. У третьому розділі представлено комплексний аналіз структурно-семантичних та функціональних особливостей дериватів від новітніх запозичень. Дослідження охоплює кілька аспектів: способи творення дериватів (суфіксальний, префіксальний, основоскладання, конверсія та скорочення), їхні семантичні особливості (типи словотвірного значення, вплив українських словотворчих моделей та конкуренція з питомими утвореннями), а також функціональні аспекти використання в різних сферах мовлення (інтернет-комунікація, медіапростір, професійна термінологія, розмовний стиль) та їхню прагматичну цінність.

Установлено високу продуктивність суфіксального способу творення дериватів, а також значну роль інших дериваційних механізмів у їхній інтеграції. Доведено, що семантика похідних слів не лише відтворює значення твірної основи, а й набуває нових, уточнених або експресивних відтінків під впливом питомих українських словотворчих моделей. Проаналізовано конкуренцію

дериватів з уже наявними лексичними одиницями, що свідчить про динамічний характер збагачення мови. Підкреслено динамічний характер мовної норми та важливість подальшої кодифікації нових лексичних одиниць, що є свідченням життєздатності та адаптаційної здатності української мови до сучасних глобалізаційних процесів.

Ключові слова: дериват, запозичення, англіцизм, словотвір, семантика, функціонування, мовна норма, кодифікація.

ABSTRACT

This study is dedicated to a comprehensive analysis of derivatives from recent borrowings in modern Ukrainian. The object of the work is lexical units derived from English-language borrowings, while the subject is the specific features of their word-formation models, semantic transformations, and functional use. The aim is to identify and systematize the structural-semantic and functional characteristics of these derivatives. Word-formational, semantic, and functional analysis methods were applied in the research process.

The work establishes the high productivity of the suffixal method of forming derivatives, as well as the significant role of prefixation, compounding, conversion, and abbreviation in their integration. It is proven that the semantics of derived words not only reproduce the meaning of the source but also acquire new, more precise, or expressive nuances under the influence of native Ukrainian word-formation models. The competition between derivatives and existing lexical units is analyzed, which indicates the dynamic nature of language enrichment.

The functional analysis revealed the active spread of derivatives in various spheres of speech (Internet communication, media space, professional terminology, colloquial style) and their pragmatic value. The dynamic nature of linguistic norms and the importance of further codification of new lexical units are emphasized, testifying to the vitality and adaptability of the Ukrainian language to contemporary globalization processes.

Keywords: derivative, borrowing, Anglicism, word-formation, semantics, functioning, linguistic norm, codification.

Зміст

ВСТУП	5
Розділ 1. Теоретичні засади дослідження нових слів та їх деривації в сучасній українській мові.	9
1.1. Нові слова як об'єкт лінгвістичних досліджень	9
1.2. Деривація як процес освоєння іншомовних запозичень	10
Розділ 2. Новітні запозичення в сучасній українській мові ХХІ ст.	12
2.1. Причини появи новітніх запозичень у сучасній українській мові	12
2.2. Новітні запозичення vs питомі (або раніше засвоєні запозичення)	16
Розділ 3. Деривати від новітніх запозичень у сучасній українській мові: структурно-семантичний та функціональний аспекти.	22
3.1 Способи творення дериватів від новітніх запозичень.	22
3.2 Семантичні особливості дериватів від новітніх запозичень.	33
3.3 Функціональні особливості дериватів від новітніх запозичень.	37
ВИСНОВКИ	43
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА	45
ДЖЕРЕЛА	50
ДОДАТОК	50

ВСТУП

У сучасному мовознавстві дедалі більшої уваги набувають дослідження, що спрямовані на вивчення динамічних процесів розвитку мови під впливом глобалізаційних чинників та інтенсивного науково-технічного прогресу. Одним із найбільш помітних проявів цих змін є активне проникнення іншомовних елементів, особливо англіцизмів, в лексичний склад національних мов. Сучасна українська мова, перебуваючи в умовах значних соціокультурних трансформацій та інтеграції у світовий інформаційний простір, динамічно реагує на ці виклики, збагачуючи свій лексичний фонд запозиченнями, які позначають нові реалії у сферах інформаційних технологій, економіки, політики, масової культури та навіть воєнних подій. Однак справжня інтеграція запозиченого слова в мовну систему відбувається не лише через його фонетичну, графічну та семантичну адаптацію, а й, насамперед, через його здатність ставати твірною базою для утворення нових, похідних одиниць – дериватів.

Деривація від новітніх запозичень є ключовим індикатором життєздатності мови, її гнучкості та потенціалу до саморозвитку. Вона дозволяє іншомовним словам набувати граматичних категорій, властивих українській мові, і повноцінно функціонувати в її лексико-граматичній системі. Цей процес не тільки розширює номінативні можливості української мови, дозволяючи їй адекватно відображати сучасний світ, але й сприяє інтеграції нових концептів у вже наявні смислові та структурні парадигми, водночас відображаючи національно-культурну специфіку сприйняття цих нових реалій.

Актуальність обраної теми зумовлена зростанням інтересу до дослідження процесів адаптації та інтеграції іншомовної лексики в сучасній українській мові, що є об'єктом пильної уваги як теоретиків, так і практиків. Необхідність всебічного вивчення динаміки мовних процесів, пов'язаних з деривацією від новітніх запозичень, дозволить повніше оцінити масштаби.

Поняття запозичення та словотворення в мовознавстві є предметом теоретичних студій таких відомих науковців, як І.І. Ковалик, Є.А. Карпіловська,

А.М. Нелюба, Ж.В. Колоїз, Л.О. Ставицька, Л.В. Туровська, Л.М. Василькова та ін. Проте комплексний аналіз дериватів саме від новітніх запозичень у сучасній українській мові, з урахуванням їхніх структурно-семантичних та функціональних особливостей у динаміці, не був об'єктом спеціального поглибленого дослідження, що й визначає **наукову новизну** запропонованої теми. Ця робота прагне заповнити наявну прогалину, надаючи детальний аналіз механізмів асиміляції та функціонування цих лексичних одиниць.

Метою роботи є комплексний аналіз структурно-семантичних та функціональних особливостей дериватів, утворених від новітніх запозичень у сучасній українській мові.

Відповідно до мети поставлено такі **завдання**:

1. Систематизувати та проаналізувати основні способи творення дериватів від новітніх запозичень (суфіксальний, префіксальний, суфіксально-префіксальний, основоскладання/словоскладання, конверсія, скорочення).
2. Дослідити семантичні особливості цих дериватів, включаючи типи словотвірного значення, вплив українських словотворчих моделей на їхню семантику та особливості конкуренції з питомими утвореннями.
3. Охарактеризувати функціональні аспекти використання дериватів, включаючи їхнє поширення в різних сферах мовлення (інтернет-комунікація, медіапростір, професійне та наукове мовлення, розмовний стиль) та прагматичні цілі мовців.
4. Визначити вплив дериватів від новітніх запозичень на мовну норму та процес кодифікації.
5. Створити словник дериватів від новітніх запозичень, що відображає їхні основні словотвірні, семантичні та функціональні характеристики.

Об'єктом дослідження є лексичні одиниці сучасної української мови, що є дериватами від новітніх запозичень, переважно англомовного походження. Предметом дослідження є словотвірні моделі, семантичні трансформації та функціональні особливості дериватів від новітніх запозичень.

Методологічну основу роботи становить системно-структурний підхід до вивчення мовних явищ, а також антропоцентрична парадигма сучасного мовознавства, яка передбачає вивчення мови як динамічної системи, що відображає культурний досвід та процеси пізнання світу. У процесі виконання дослідження використовувалися загальнонаукові методи аналізу та синтезу, індукції й дедукції, систематизації теоретичного матеріалу, а також лінгвістичні методи, зокрема: описовий метод – для загальної характеристики та класифікації дериватів; структурний аналіз – для виявлення словотвірних моделей та морфемного складу; семантичний аналіз (компонентний, дефініційний) – для виявлення лексико-семантичної структури одиниць, типів словотвірного значення та семантичних трансформацій; контекстуальний аналіз – для встановлення смислових відтінків, прагматичних характеристик та функціонування дериватів у реальному мовленні; порівняльно-зіставний метод – для аналізу конкуренції з питомими українськими відповідниками; статистичний метод – для визначення частоти вживання та продуктивності словотвірних моделей (якщо застосовуються кількісні показники).

Теоретична значущість роботи полягає в поглибленні знань про дериваційні процеси в сучасній українській мові, механізми адаптації іншомовних елементів, динаміку взаємодії між власною та запозиченою лексикою. Результати дослідження можуть стати основою для подальших наукових розвідок у галузі дериватології, лексикології, соціолінгвістики та міжкультурної комунікації.

Практична цінність роботи полягає в тому, що її матеріали можуть бути використані в лексикографічній практиці (укладання словників неологізмів та запозичень, зокрема словника дериватів від новітніх запозичень, що є додатком до даної роботи), у викладанні курсів з сучасного українського словотвору, лексикології, культури мови, а також для формування мовної культури та розуміння динаміки мовних змін у широкому загалі.

Структура роботи передбачає анотацію, вступ, три основні розділи, висновки, список використаної літератури та джерела.

- У першому розділі розкрито теоретико-методологічні засади дослідження новітніх запозичень та їхньої деривації в сучасному мовознавстві.
- У другому розділі представлено аналіз чинників, що впливають на появу новітніх запозичень в сучасному мовному просторі, а також детально розглянуто типи адаптації запозичень в українській мові.
- Третій розділ присвячено аналізу способів творення дериватів у сучасній українській мові, їх семантичним особливостям та функціональним особливостям.
- **Висновки** узагальнюють результати дослідження, підтверджуючи або спростовуючи гіпотези.
- **Список використаної літератури** містить перелік наукових джерел, використаних у роботі.
- **Джерела** містять конкретні приклади мовного матеріалу для аналізу.
- **Додаток** містить «Словник дериватів від новітніх запозичень».

Отже, пропонована бакалаврська робота покликана розкрити, яким чином новітні запозичення інтегруються в українську мовну систему, утворюючи нові лексичні одиниці через дериваційні процеси, та як ці одиниці функціонують, збагачуючи мову та відображаючи динаміку сучасного світу.

Розділ 1. Теоретичні засади дослідження нових слів та їх деривації в сучасній українській мові.

1.1 Нові слова як об'єкт лінгвістичних досліджень.

Нові слова, або неологізми, посідають важливе місце в сучасних лінгвістичних дослідженнях, оскільки вони відображають як мовні, так і соціокультурні процеси. Становлення неологізмів є показником розвитку лексичної системи мови, її адаптаційної здатності до нових реалій. Вивчення тенденцій розвитку сучасного українського лексикону передбачає виявлення його мобільних ділянок. З огляду на провідне місце словотвірної номінації в оновленні лексикону, це включає встановлення словотворчих ресурсів для номінування нового в житті української спільноти, забезпечення нових когнітивних і комунікативних потреб українців, а також їхніх нових мовних смаків. [Карпіловська 2017, с. 1]

У вітчизняному мовознавстві спостерігається активний інтерес до вивчення новотворів, особливо в межах словотвірної системи. Дослідження нових слів віддзеркалюють реакцію мови на зміну суспільно-політичних, ідеологічних, культурних стереотипів. [Карпіловська 2017, с. 1]. Сучасні студії вітчизняних лінгвістів створили надійне підґрунтя для вивчення нової лексики та неологічної деривації. Одним із перших систематичних підходів до опису неологізмів став "Словник новотворів української мови кінця ХХ ст." за редакцією Г.М. Віняр та Л.Р. Шпачук (2002). У ньому зібрано лексику, що виникла у період суспільних трансформацій кінця 1980-х — початку 2000-х років.

Значну увагу вивченню лексичних інновацій приділено в "Словнику-довіднику нової лексики" Д.В. Мазурик (2002), де автор подає докладний лексико-семантичний аналіз слів, що увійшли до мови внаслідок суспільних зрушень. Актуальним є також "Глумачно-словотвірний словник okazіоналізмів" Ж.В. Колоїз (2003), у якому подано не лише значення, а й структурну організацію авторських новотворів, що відображають креативні ресурси мови.

Проблематику деривації в неологічній лексиці розкрито у праці А.М. Нелюби "Лексико-словотвірні інновації в сучасній українській мові" (2004). Окрему лінію становить вивчення жаргонної та просторічної лексики, представлено в дослідженні Л.О. Ставицької "Український жаргон" (2005), де частина новотворів засвідчує процеси периферійної номінації, часто пов'язані з молодіжною, інтернет- або вуличною культурою.

Значний корпус нової лексики, включно з прикладами адаптованих запозичень і похідних форм, подано у працях Л.В. Туровської та Л.М. Василькової "Нові слова та значення" (2008), а також у "Ідеографічному словнику нової лексики" (Карпіловська та ін., 2013). Цей словник ілюструє функціонування інноваційних одиниць у різних тематичних сферах — від політики до побуту. Системний опис неологічного словотвору в пострадянський період здійснено в колективній монографії "Словотворчість незалежної України. 2012–2016" (Нелюба, Редька, 2017).

1.2 Деривація як процес освоєння іншомовних запозичень.

Деривація (словотвір) є одним з ключових механізмів, що забезпечують оновлення та адаптацію лексичної системи мови до нових реалій, у тому числі через освоєння іншомовних запозичень. Процеси активізації питомих українських ресурсів номінування виявляються, насамперед, у реактивації власне українських словотворчих моделей, конкуренції питомих та іншомовних словотворчих засобів, а також у адаптуванні і калькуванні іншомовної лексики [Карпіловська 2017, с. 7]. Серед новітніх слів, які активно входять до української мови впродовж останніх десятиліть, значна частина становлять запозичення з англійської мови: *репост, селфі, фейк, лайк, блог, стартап, зум* тощо. Ці лексеми позначають реалії сучасного цифрового, інформаційного, соціального та політичного простору, стаючи базою для нових словотвірних утворень.

Як зазначає А.М. Нелюба, запозичення стають активним джерелом словотвірних інновацій, коли вони входять до регулярного вжитку та

засвоюються мовною системою [Нелюба 2004]. Цей процес супроводжується появою похідних одиниць — як дериватів традиційних (суфіксальних, префіксальних, конверсійних), так і новаторських, що часто відбивають особливості морфемної структури запозиченого слова.

Процес утворення нових похідних одиниць від англіцизмів яскраво ілюструє ряд: *селфі* → *селфитися*, *репост* → *перерепостити*, *лайк* → *лайкати*, *залайкати*, *анлайкнути*, *фейк* → *зафейчений*, *розфейчений* тощо. Подібні деривати не фіксуються в академічних словниках, але активно функціонують у мові соціальних мереж, публіцистиці, інтернет-комунікації та молодіжному просторіччі.

Дослідниці Л.В. Туровська та Л.М. Василькова звертають увагу на активізацію словотвірної здатності нових запозичень, проте вказують, що більшість таких слів ще не стали об'єктом докладних лінгвістичних студій у словотвірному аспекті [Туровська, Василькова 2008]. Це стосується, зокрема, продуктивних дієслівних утворень, які походять від іменників-англіцизмів (наприклад, *лайкати*, *гуглити*, *зумити*), що демонструють високий ступінь адаптації до української морфологічної системи.

Вагомий внесок у вивчення новотворів, що виникли внаслідок актуальних соціально-культурних подій, зробила О. Васильєва. У своїй праці, присвяченій лексичним новаціям періоду війни, вона виокремлює 18 неологізмів, що виникли після 2022 року й активно поширюються у ЗМІ та соцмережах. Частина з них — це саме деривати від запозичень або поєднання елементів української та іншомовної морфеміки (наприклад, *рашист*, *бавовняний день*, *паляницетест*, *байрактарити*) [Васильєва 2025].

Деривати від іншомовних основ, особливо англомовних, є свідченням того, що відповідні запозичення вже не сприймаються мовцями як «чужі», а функціонують як повноцінні елементи лексичної системи української мови [Колоїз 2015, с. 21].

Таким чином, деривація відіграє не лише граматичну, а й соціолінгвістичну роль — вона сигналізує про ступінь інтеграції іншомовних одиниць у національну мовну систему. Незважаючи на наявність окремих спостережень, системне дослідження дериватів від новітніх запозичень, зокрема у сфері інтернет-комунікації та масової культури, наразі залишається малодослідженим і потребує подальшого опрацювання.

Розділ 2. Новітні запозичення в сучасній українській мові XXI ст.

2. 1. Причини появи новітніх запозичень у сучасній українській мові.

2.1.1 Новітні запозичення як наслідок впливу лінгвальних та екстралінгвальних чинників.

Запозичення лексичних одиниць є природним процесом розвитку будь-якої мови, що зумовлений як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками. У сучасній українській мові активне проникнення іншомовних слів, особливо англіцизмів, спричинене необхідністю номінації нових понять, явищ та об'єктів, які виникають унаслідок науково-технічного прогресу, глобалізації та культурних змін. Цей процес є відображенням динамічного розвитку суспільства та його інтеграції у світовий інформаційний простір.

Серед внутрішньомовних чинників, що сприяють запозиченню, варто виділити кілька ключових аспектів.

1. Номінативна потреба. З появою нових реалій виникає потреба в їхньому мовному позначенні. Коли в українській мові відсутні відповідні терміни, що могли б адекватно та точно передати нове значення, відбувається запозичення слів з інших мов. У сучасному світі домінантною мовою-донором у сферах науки, техніки та інформаційних технологій є англійська. Наприклад, для позначення таких нових явищ, як *блокчейн*, *кібербулінг* чи *вебінар*, українська мова не мала усталених відповідників,

що стало прямим мотивом для запозичення цих термінів [Молоткіна, 2016, с. 114].

2. Іншомовні слова часто є коротшими та зручнішими у вживанні порівняно з описовими українськими відповідниками. Це сприяє їхньому швидкому поширенню в усному та писемному мовленні, особливо в молодіжному середовищі та інтернет-комунікації. Так, використання слова *фітнес* є значно економнішим, ніж «*фізичні вправи для підтримки форми*», а *мейкап* – лаконічнішим за «*нанесення косметики на обличчя*». Подібні запозичення дозволяють досягти більшої стислості та динамічності висловлювання [Шинкар, 2019, с. 110].
3. Експресивність та стилістична привабливість. Запозичені слова можуть надавати тексту чи висловлюванню особливого стилістичного забарвлення, новизни, престижності або навіть відтінку належності до певної спільноти. Вони часто використовуються для увиразнення мовлення, залучення уваги, імітації певної соціальної, професійної чи субкультурної ідентичності. Наприклад, слова *коворкінг* або *стартап* несуть у собі сучасний, інноваційний та динамічний відтінок, який відрізняє їх від нейтральних «*спільний робочий простір*» чи «*нове підприємство*». [Молоткіна, 2016, с. 118]

Проте позамовні чинники також відіграють значну роль у процесі запозичення лексики. Серед них:

1. Глобалізація. Інтеграція України у світове співтовариство сприяє активному обміну інформацією та культурними цінностями, що, своєю чергою, призводить до проникнення іншомовних слів у різні сфери життя.
2. Технічний прогрес. Розвиток новітніх технологій та поява нових предметів і явищ вимагають відповідної лексичної номінації, що часто здійснюється шляхом запозичення термінів з мов-джерел інновацій [Роман, 2013, с. 45].

3. Культурні контакти. Активна взаємодія з іншими культурами через мистецтво, моду, музику та інші сфери сприяє запозиченню відповідної лексики, яка відображає нові культурні реалії [Шинкар, 2019, с. 115].
4. Соціальні зміни. Зміни в суспільстві, такі як політичні трансформації або нові ідеології, потребують нової лексики для їхнього опису, що часто призводить до запозичення відповідних термінів [Роман, 2013, с. 47].

Таким чином, поява новітніх запозичень у сучасній українській мові є результатом комплексної взаємодії лінгвальних та екстралінгвальних чинників, що відображають динамічні процеси в мовній системі та суспільстві загалом.

2.1.2 Специфічні рушійні сили для «новітніх» запозичень у сучасній українській мові.

1. Соціальна революція.

Розпад СРСР та здобуття Україною незалежності у 1991 році, її подальша інтеграція у світове співтовариство призвели до докорінних змін у суспільному житті. Відкритість кордонів, розвиток дипломатичних та культурних зв'язків, а також становлення демократичних інститутів вимагали нової лексики для позначення неіснуючих раніше явищ та понять. Так увійшли в ужиток слова на кшталт *плюралізм, демократія, імпичмент, лобі, рейтинг, брифінг, спікер, іміджмейкер*. Ці запозичення відображають оновлену політичну систему, принципи публічної комунікації та громадську активність [Берладин, Грабовець, 2024, с. 112].

2. Технологічна революція.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій та глобальна цифровізація стали найпотужнішим джерелом запозичень на межі ХХ. та ХХІ ст. Поява комп'ютерів, мережевих технологій, смартфонів та програмного забезпечення зумовила масове надходження англіцизмів, що позначають як самі об'єкти, так і пов'язані з ними дії та явища. Серед них: *комп'ютер, інтернет, сайт, гаджет, смартфон, блог, файл, онлайн, офлайн, соцмережа, месенджер, скролити*,

стрімити, гуглити. Ці слова стали невід'ємною частиною як професійного сленгу, так і повсякденної комунікації.

3. Економічні зміни

Перехід від планової до ринкової економіки, розвиток підприємництва, міжнародної торгівлі та глобальної фінансової системи спричинили появу значної кількості англomовних термінів. Вони відображають нові економічні моделі, професії та фінансові операції. До цієї групи належать: *менеджер, маркетинг, дилер, стартап, інвестор, фрілансер, кешбек, коворкінг, франшиза, аутсорсинг*.

4. Культурний вплив та глобалізація

Глобалізаційні процеси, що характеризуються інтенсивним обміном культурними цінностями, поширенням масової культури (музика, кіно, спорт, мода), а також розвитком молодіжних субкультур, також сприяють запозиченню. Слова на зразок *шоу, фаст-фуд, фітнес, тінейджер, квест, челендж, лайфхак, стендап, флешмоб* увійшли в український лексикон, відображаючи зміни у способі життя, дозвіллі. Молодіжний сленг також активно поповнюється англіцизмами під впливом соціальних мереж: *лайкати, репостити, фоловити*, що свідчить про вплив англomовного інтернет-середовища.

5. Військова агресія та геополітичні події

З початком російської агресії у 2014 році та повномасштабною війною у 2022 році в українській мові з'явилися нові терміни, пов'язані з військовою тематикою. Виникла окрема, надзвичайно важлива і динамічна група новітніх запозичень, а також нових словотвірних утворень, пов'язана з повномасштабною російською агресією проти України. Війна спричинила появу або активізацію використання термінів, що стосуються військової справи, міжнародної допомоги, інформаційної боротьби та нових реалій життя. До цієї групи належать прями запозичення назв озброєння (*дрон, байрактар* – як узагальнена назва безпілотників, *джавелін, хаймарс*), а також слова, що відображають нові суспільні явища та емоції. Це можуть бути як нові терміни, так і ресемантизовані

питомі слова або деривати від запозичень: *волонтер* (активізація значення у контексті війни), *ленд-ліз*, *бавовна* (переосмислення як евфемізм вибухів), *чмоні* (дериват від російського запозичення з негативною конотацією), *рашист* (гібридне утворення), *забайрактарити* (дієслово, утворене від назви дрона) [Васильєва, 2025]. Це свідчить про глибокий і швидкий вплив екстралінгвістичних подій на лексичну систему мови. [Роман, 2013, с. 47].

6. Вплив англійської мови як *lingua franca*.

Англійська мова посідає домінантне місце серед мов-донорів новітніх запозичень. Це зумовлено її статусом міжнародної мови науки, технологій, бізнесу, дипломатії та поп-культури. Англійські країни є лідерами у багатьох інноваційних галузях, що призводить до природного запозичення термінології. Запозичення з англійської часто є короткими, ємними, а також несуть у собі відтінок сучасності та престижу, що сприяє їх швидкому поширенню та асиміляції в українському мовному просторі. [Класифікація англіцизмів та їх вплив у вивченні англійської мови, 2023].

2.1.3 Особливості сучасного етапу запозичення

Сучасний етап запозичення в українській мові має низку специфічних рис, що відрізняють його від попередніх історичних періодів. Передусім це висока швидкість проникнення іншомовної лексики внаслідок загальної цифровізації, глобалізації та переважно англійського інформаційного простору. Якщо раніше запозичення проходили етапи адаптації та нормативної фільтрації (через словники, переклади, фахову літературу), то нині більшість нових слів входять у вжиток через соціальні мережі, месенджери, блоги та неформальне спілкування, тобто практично миттєво.

Цей процес супроводжується зниженням рівня мовного «фільтра»: значна частина іншомовних слів поширюється без фонетичної чи морфологічної адаптації. Слова на кшталт *фейк*, *челендж*, *пост*, *онлайн*, *офлайн* не змінюються

відповідно до української морфології, але активно функціонують у текстах ЗМІ, в освіті, діловому листуванні, рекламі тощо [Шинкар, 2019, с. 112].

Ще однією особливістю є часте входження слів без повного лексико-граматичного освоєння: вони функціонують як іншомовні вкраплення, не завжди утворюючи словотвірні гнізда або відповідні українські еквіваленти. Наприклад, *фідбек*, *нетворкінг*, *консенсус*, *дедлайн* можуть вживатися без афіксації чи словозміни. Це зумовлює стилістичну неоднорідність та потенційно підвищує бар'єр для сприйняття тексту окремими групами мовців.

Отже, сучасний етап запозичення характеризується більшою інтенсивністю, відкритістю мовної системи та зменшенням регуляторних механізмів, що з одного боку збагачує мову, а з іншого — створює нові виклики для мовної норми й кодифікації.

2.2 Новітні запозичення VS питомі (або раніше засвоєні запозичення)

2.2.1. Джерела новітніх запозичень та їхні форми в оригіналі

У сучасній українській мові англійська мова виступає головним джерелом новітніх запозичень. За підрахунками дослідників, англіцизми та американізми становлять близько 75–80% серед усіх нових запозичень в українській мові [Стишов, 2023, с. 289–331]. Це зумовлено глобальним впливом англійської мови в сферах науки, техніки, бізнесу та культури.

Інші мови, такі як французька, німецька, італійська, японська та корейська, також є джерелами запозичень, але їхній внесок значно менший. Наприклад, з японської мови запозичено терміни, пов'язані з культурою та гастрономією, такі як *суші*, *аніме*, *манга*.

2.2.2. Адаптація новітніх запозичень в українській мові

Новітні запозичення, потрапляючи в мову, проходять декілька типів адаптації, серед яких:

1. Фонетична та графічна адаптація. Вони є першими етапами інтеграції іншомовних слів у систему української мови. Ці процеси полягають у

пристосуванні звукової та письмової форми запозичених лексем до фонологічних і орфографічних норм мови-реципієнта.

Приклади:

англ. challenge ['tʃælɪndʒ] → укр. *челендж*;

англ. smartphone ['smɑːtfəʊn] → укр. *смартфон*;

Часто виникають складнощі з передачею специфічних англійських звуків, які відсутні в українській мові (наприклад, [w] може передаватися як в або у, [θ] та [ð] як т або д). Це призводить до варіативності у написанні та вимові на початкових етапах освоєння (наприклад, *e-mail* / *імейл* / *емейл*). Крім того, запозичення підпадають під дію українських орфографічних правил, наприклад, уживання *і* замість *і/е* після приголосних та перед голосними, або *и* після шиплячих [Есенова, 2001].

2. Графічна адаптація. Це тип полягає у відтворенні іншомовних слів засобами української графіки. Це може включати транслітерацію, транскрипцію або комбіновані методи. Наприклад, англійське слово *computer* передається як *комп'ютер*, де використовується апостроф для позначення м'якого приголосного ['] [Есенова, 2001].

Варіативність написання та вимови запозичених слів часто зумовлена відсутністю усталених норм. Наприклад, слово *blog* може мати форми *блог*, *блог* або *блогг*, залежно від джерела та контексту вживання [Есенова, 2001].

1. Морфологічна адаптація.

Іншомовні слова включаються до системи українських частин мови, набуваючи відповідних граматичних категорій та форм.

Цей тип адаптації включає присвоєння запозиченим словам граматичних категорій української мови, таких як рід, число та відмінювання.

Присвоєння роду зазвичай відбувається за аналогією з українськими словами, що мають подібну форму або значення. Наприклад, слово *менеджер* отримує чоловічий рід, оскільки закінчується на приголосний, а *компанія* — жіночий, через закінчення на *-ія* [Стишов, 2023].

Відмінювання запозичених іменників здійснюється відповідно до типових відмінювань української мови, що свідчить про їх освоєння [Стишов, 2023]. Наприклад: *блогу* (родовий відмінок від блог), *тренінгом* (орудний відмінок від тренінг), *онлайн* (як український прикметник, що відмінюється за родами, числами, відмінками).

Утворення дієслів від іменників-запозичень. Це один з найважливіших аспектів для дослідження деривації, що демонструє глибину освоєння запозичень. Від англійських іменників активно утворюються дієслова за допомогою українських суфіксів. Найбільш продуктивними є суфікси *-ати/ -ити та -увати* [Стишов, 2023]:

Наприклад:

- *лайкати* — від англ. *like*, означає "виявляти схвалення в соціальних мережах".
- *гуглити* — від англ. *Google*, означає "шукати інформацію в Інтернеті".
- *твітити* — від англ. *tweet*, означає "публікувати повідомлення в Twitter".
- *вайбувати* — від англ. *vibe*, означає "отримувати насолоду від атмосфери".

Деякі дієслова можуть утворюватися за допомогою префіксів, що посилює їхню адаптацію та розширює семантику: *залайкати, перепостити, розфейчити*.

Утворення таких похідних одиниць свідчить про активні словотвірні процеси в українській мові та її здатність до асиміляції іншомовного матеріалу.

4. Семантична адаптація. Цей тип адаптації полягає в зміні або уточненні значення слів у процесі інтеграції в українську мову. Це може включати звуження, розширення або зсув значення.

Звуження значення спостерігається, коли запозичене слово набуває більш специфічного значення. Наприклад, слово *офіс* зазнало саме звуження в українській мові, адже ми використовуємо його в значенні "приміщення для роботи", тоді як в англійській *office* може також означати "посада" або "служба" [Стишов, 2023].

Розширення значення відбувається, коли запозичене слово охоплює ширший спектр значень. Наприклад, слово *стартап* в українській мові може застосовуватися до будь-якого нового бізнес-проекту, незалежно від галузі, тоді як в англійській *startup* асоціюється з технологічними компаніями [Стишов, 2023].

Зсув значення може виникати внаслідок культурних або соціальних відмінностей. Наприклад, слово *клуб* в українській мові часто означає "місце для розваг або відпочинку", тоді як в англійській *club* може також означати "об'єднання людей за інтересами" [Стишов, 2023].

2.2.3 Лексико-тематичні групи новітніх запозичень та їхня взаємодія з питомою лексикою.

Новітню лексику передусім можна розподілити за лексико-тематичними групами, тобто за сферами вживання:

- Інформаційні технології (ІТ)

Розвиток цифрових технологій сприяв появі численних англомовних запозичень: *сервер, браузер, апгрейд, хакер, блог, подкаст, флешка, фейк, кібербезпека, смарт* тощо. Ці терміни відображають нові реалії та концепти, пов'язані з комп'ютеризацією та інтернетом.

- Бізнес та економіка

У сфері бізнесу поширені такі запозичення: *менеджмент, маркетинг, аутсорсинг, стартап, фріланс, бренд, інвестор, лізинг, спонсор, дискаунт*. Вони відображають нові підходи до організації праці та економічні процеси.

- Політика та суспільство

Політичні та соціальні трансформації призвели до запозичень, таких як *лобі, естеблішмент, імпичмент, референдум, інклюзія, гендер, толерантність, волонтер, активіст*. Ці терміни відображають нові суспільні явища та процеси.

- Культура та мода

Масова культура та мода сприяли проникненню слів: *фешн, лук, тренд, дизайнер, модель, топ, аутфіт, кежуал, гламур*. Вони відображають глобалізацію культурних тенденцій та вплив західної моди.

- **Війна та безпека**

Військова агресія Росії проти України спричинила появу нових термінів: *джавелін, байрактар, дрон, бавовна* (як евфемізм вибуху), *паляниця* (як символ ідентичності), *чмоня* (пейоративне позначення ворога). Ці слова відображають нові реалії війни та національного спротиву.

- **Побут та повсякденне життя**

У повсякденному житті з'явилися запозичення: *лайфхак, фудкорт, шопінг, вікенд, фастфуд, дилівері, трейнер, фітнес, спа, релакс*. Вони відображають зміни в способі життя та споживчих звичках.

2.2.4 Взаємодія новітніх запозичень з питомою лексикою.

Нові запозичення не існують ізольовано в лексичній системі, а вступають у складні взаємовідносини з уже існуючим лексичним складом української мови, включаючи питомі слова та раніше засвоєні іншомовні одиниці.

Запозичення часто утворюють синонімічні ряди з питомими словами, збагачуючи синонімічний ряд мови та надаючи можливість вибору для різних стилістичних контекстів. Наприклад: *меседж* – повідомлення; *шопінг* – покупки; *саміт* – зустріч на вищому рівні. У таких випадках запозичення може мати додаткові конотації (наприклад, *меседж* часто вживається у значенні "важливе послання" або "ключова думка", тоді як *повідомлення* є більш нейтральним).

Іноді запозичення конкурує з питомим словом за місце у мовній системі. Один з варіантів може стати домінантним, або ж вони розмежовуються за сферами вживання. Наприклад, *бренд* значною мірою витіснив *марку* в комерційному контексті, надаючи поняттю додаткового значення розпізнаваності, цінності та маркетингової стратегії. Проте обидва слова

співіснують, і *марка* може вживатися в інших контекстах (наприклад, *поштова марка*).

Деякі запозичення формуються шляхом калькування та гібридного утворення. Це особливі типи освоєння, коли запозичується не саме слово, а його структура чи значення, або ж створюється слово з частин різного походження. Кальки є повним перекладом іншомовного слова по частинах (наприклад, англ. *skyscraper* → *хмарочос*). Гібридні утворення ж поєднують українські морфеми із запозиченими основами, демонструючи активні словотвірні процеси:

- *онлайн-навчання* (запозичене *онлайн* + питоме *навчання*);
- *флешмоб* (гібрид, що поєднує запозичені елементи);
- *дедлайн* (калька).

Активними є гібридні слова, що утворюються від запозичених іменників за допомогою українських суфіксів, перетворюючись на прикметники або дієслова: *фейковий* (від *фейк*), *рашист* (від *раша* + суфікс *-ист*), *гуглити* (від *гугл*), *лайкати* (від *лайк*).

Іноді запозичення та питомі слова диференційовано співіснують, але використовуються в різних значеннях або сферах вживання, розширюючи лексичні можливості мови:

- *стартап* – *нове*, часто інноваційне підприємство, що перебуває на ранніх етапах розвитку; *підприємство* – загальне, нейтральне поняття;
- *офіс* – місце роботи в бізнес-середовищі, часто з сучасною інфраструктурою; *контора* – може мати застарілий або розмовний, іноді зневажливий відтінок;
- *дизайнер* – фахівець з творчого оформлення, що створює концепції; *оформлювач* – технічний працівник, що виконує конкретні завдання з оформлення.

Така диференціація свідчить про розширення лексичного поля та уточнення смислових нюансів.

Розділ 3. Деривати від новітніх запозичень у сучасній українській мові: структурно-семантичний та функціональний аспекти

Сучасна українська мова, перебуваючи в умовах інтенсивних глобалізаційних процесів та значних соціокультурних трансформацій, активно поповнює свій лексичний склад новітніми запозиченнями, переважно англomовного походження. Як було висвітлено у попередніх розділах, ці запозичення відображають нові реалії у сферах інформаційних технологій, економіки, політики, масової культури та воєнних подій, що зумовлюють їхню стрімку появу та поширення. Ця тенденція, зокрема, посилюється через домінуючу роль англійської мови у сфері нових технологій та медіа, що зумовлює активне запозичення термінів для позначення новітніх реалій [Прийма, 2020]. Однак повне освоєння іншомовного слова мовною системою відбувається не лише через його фонетичну, графічну та семантичну адаптацію, а й, насамперед, через інтеграцію у словотвірну систему, тобто здатність ставати твірною базою для утворення нових, похідних одиниць.

Саме деривація є ключовим індикатором ступеня асиміляції запозичення, оскільки вона свідчить про те, що іншомовне слово вже не сприймається мовцями як чужорідний елемент, а функціонує як повноцінна одиниця лексико-граматичної системи української мови [Колоїз, 2015, с. 21]. Процес утворення дериватів від новітніх запозичень є відображенням життєздатності мови, її гнучкості та здатності до саморозвитку, оскільки він залучає питомі словотвірні ресурси для освоєння іншомовного матеріалу. Цей механізм дозволяє не лише розширювати номінативні можливості української мови, але й інтегрувати нові концепції та явища у вже наявні семантичні та структурні парадигми.

Метою цього розділу є здійснення комплексного структурно-семантичного та функціонального аналізу дериватів, утворених від новітніх запозичень у сучасній українській мові. Зокрема, буде виявлено та

проаналізовано найбільш продуктивні способи та моделі творення похідних слів від іншомовних основ. Розділ також дослідить лексико-семантичні особливості цих дериватів, включаючи можливі трансформації значення та їхнє місце у синонімічних рядах, а також охарактеризує сфери їхнього функціонування та стилістичні особливості в сучасному українському мовному просторі.

3.1 Способи творення дериватів від новітніх запозичень

3.1.1 Суфіксальний спосіб творення

Суфіксальний спосіб є найбільш продуктивним видом словотворення в сучасній українській мові. Він передбачає приєднання українських словотворчих суфіксів до запозиченої твірної основи, яка вже пройшла певний рівень фонетичної та графічної адаптації. Цей спосіб є основним механізмом інтеграції новітніх запозичень у морфологічну систему української мови, дозволяючи їм набувати граматичних категорій та утворювати нові лексичні одиниці з відповідним словотвірним значенням. Суфікси виступають своєрідними "ключиками" до системи мови, дозволяючи іншомовним основам повноцінно функціонувати в ній [Карпіловська, 2017, с. 23].

Типи похідних:

1. Дієслова від іменників-запозичень.

Утворення дієслів від новітніх запозичених іменників є одним із найяскравіших проявів їхньої асиміляції та свідчить про їхню високу продуктивність у мовній системі. Це дозволяє позначати дії, пов'язані з новими реаліями.

Суфікс **-а-(ти)**: є одним з найпродуктивніших для творення дієслів, зокрема від іменників-запозичень. Він надає дієслову значення дії, процесу.

Наприклад:

- *лайк* (англ. *like*) → *лайкати* (ставити "лайк", виявляти вподобання);
- *гугл* (від назви компанії *Google*) → *гуглити* (шукати інформацію в пошуковій системі *Google*);

- *стрим/стрім* (англ. **stream**) → *стрімити/стрімити* (вести пряму трансляцію в інтернеті);
- *клік* (англ. **click**) → *клікати* (натискати комп'ютерною мишею);
- *чіт* (англ. **cheat**) → *чітити* (шахраювати у відеоіграх; грати не за правилами);
- *свайп* (англ. **swipe**) → *свайпати* (проводити пальцем по екрану).

Суфікс **-ува-(ти)**: також одним з найпродуктивніших, проте не надто популярних. Використовується для творення дієслів від іменників-запозичень, зокрема тих, що позначають більш складні або абстрактні дії. Цей суфікс є питомим для української мови, проте вкрай рідко використовується для творення дієслів.

Наприклад:

- *інстал* (англ. **post**) → *інсталювати* (встановлювати програму або додаток);
- *апгрейд* (англ. **upgrade**) → *апгрейдувати* (оновлювати, покращувати);
- *фриланс* (англ. **freelance**) → *фрилансувати* (працювати на замовлення, без постійного роботодавця);
- *брифінг* (англ. **brief**) → *брифувати* (давати короткий виклад інформації, інструктувати когось стисло і по суті щодо завдання, ситуації або дій);
- *менеджер* (англ. **manage**) → *менеджерувати* (керувати, управляти).

Суфікс **-и-(ти)**: більш популярний та продуктивний для творення дієслів від новітніх запозичень.

Наприклад:

- *банити* (англ. **ban**) → *банити* (забороняти, блокувати доступ);
- *пост* (англ. **post**) → *постити* (публікувати щось у соціальних мережах);

- *шер* (англ. **share**) → *шерити* (ділитися контентом, поширювати);
- *хейт* (англ. **hate**) → *хейтити* (виявляти публічно ненависть);

Семантика утворених дієслів, як правило, безпосередньо впливає зі значення твірної основи та позначає дію, пов'язану з цим поняттям.

Морфологічна адаптація проявляється у тому, що ці дієслова повністю інтегруються у систему українського дієслова, набуваючи форм часу, особи, способу (наприклад: *лайкав, лайкатиме, залайканий*). Вони також здатні утворювати видові пари (наприклад: *лайкати* (недоконаний вид) – *залайкати* (доконаний вид), *постити* (недоконаний вид) – *запостити* (доконаний вид), що свідчить про глибоку асиміляцію [Нелюба, 2004].

2. Іменники від іменників/дієслів-запозичень.

Утворення іменників від запозичених основ відбувається за допомогою широкого спектра українських суфіксів, що дозволяє позначати осіб, абстрактні поняття, результати дії тощо.

Суфікси на позначення особи (суб'єкта дії/носія ознаки/професії):

-ер/-ер-к-(а) (англ. **-er**): надзвичайно продуктивний суфікс, що позначає діяча/діячку.

Наприклад:

- *блог* (англ. **blog**) → *блогер/-ка* (людина, яка має свій блог (здебільшого з великою аудиторією));
- *копірайт* (англ. **copywrite**) → *копірайтер/-ка* (фахівець, який пише тексти на замовлення);
- *гейм* (англ. **game**) → *геймер/-ка* (професійний учасник змагань із кіберспорту);
- *хейт* (англ. **hate**) → *хейтер/-ка* (людина, яка регулярно висловлює негативні, образливі або критичні коментарі щодо когось чи чогось в інтернеті, часто без конструктивної критики, з метою принизити чи спровокувати);

- *стрім* (англ. **stream**) → *стрімер/-ка* (людина, яка транслює свій контент у прямому ефірі через інтернет).

-ист-: досить рідкісний у використанні.

Наприклад:

- (англ. **Russia**) → *рашист* (людина, що має громадянство Росії або підтримує її політику);
- (фр. **logistique**) → *логіст* (фахівець у сфері організації постачання, перевезення, обліку товарів тощо).

-ник, -ець: питомі українські суфікси, які конкурують із запозиченими або доповнюють їх.

Наприклад:

- *піар* (англ. **PR**) → *піарник* (людина, що займається зв'язками з громадськістю, просування бренду, компанії або особи в медіа, соціальних мережах, публічному просторі),

Суфікси на позначення абстрактної дії/стану/явища:

-інг (англ. **-ing**): часто зберігає англійський суфікс у незмінному вигляді або з мінімальною адаптацією, позначаючи процес.

Наприклад:

- *стрім* (англ. **stream**) → *стрімінг* (процес трансляції відео або аудіо в реальному часі через інтернет, зокрема ігрових сесій, подкастів, концертів або розмовних ефірів);
- *коуч* (англ. **coach**) → *коучинг* (метод наставництва або підтримки особистості чи групи з метою досягнення певних цілей у кар'єрі, навчанні, саморозвитку чи психологічному стані);

- *брейнсторм* (англ. *brainstorm*) → *брейнстормінг* (метод генерації ідей у групі шляхом вільного висловлення думок без негайної критики, з метою знайти оригінальні рішення проблеми);
- *аутсорс* (англ. *outsource*) → *аутсорсинг* (передавання певних бізнес-процесів або функцій зовнішній компанії чи спеціалістам; наприклад, бухгалтерія, IT-підтримка, дизайн);
- *монітор* (англ. *monitor*) → *моніторинг* (систематичне спостереження, контроль і фіксація стану або змін у процесі, явищі чи об'єкті, з метою подальшого аналізу або корекції дій)

-ація (від лат. *-atio*): продуктивний суфікс для утворення іменників, що позначають дію або результат дії.

Наприклад:

- *диджитал* (англ. *digital*) → *диджиталізація* (процес впровадження цифрових технологій у всі сфери життя та діяльності людини, бізнесу, освіти, культури, державного управління тощо)

-уванн(я), -нн(я): питомі українські суфікси, що позначають дію. Часто конкурують із **-інг** або **-ація** або існують паралельно, вказуючи на різний ступінь освоєння або стилістичне забарвлення.

Наприклад:

- *зомбі* (англ. *zombie*) → *зомбування* (паралельно з *зомбіфікація*),
- *стрім* (англ. *stream*) → *стрімування* (паралельно зі *стрімінг*).

Ці суфікси демонструють прагнення мови до самовідтворення та інтеграції нових понять у питомі моделі [Карпіловська, 2017, с. 25].

Суфікси на позначення результату дії/знаряддя/збірності/зменшувальності:

-ник:

Наприклад:

- апгрейд (upgrade) → апгрейдник (жарг., предмет чи результат).

-к-(а):

Наприклад:

- промо(promo) → промка (жарг., зменшувальне).

-ик, -ок:

Наприклад:

- чат (chat) → чатик (зменшувальне),
- фейк(fake) → фейчик (зменшувальне, ірон.).

-аж:

Наприклад:

- спам (spam) → спамаж (жарг., збірне).

3. Прикметники від іменників/дієслів-запозичень.

Утворення прикметників від новітніх запозичень є важливим етапом їхньої адаптації, що дозволяє цим словам позначати ознаки предметів або явищ. Творються вони за допомогою суфіксів:

1) **-ов-(ий)**: є найбільш продуктивним суфіксом для творення прикметників від іменників-запозичень, особливо від тих, що закінчуються **на приголосний** або **-ing**.

Наприклад:

- *онлайн* → *онлайн*овий;
- *офлайн* → *офлайн*овий;
- *хайп* → *хайп*овий;
- *фейк* → *фейк*овий;
- *тренд* → *тренд*овий;
- *блог* → *блог*овий;
- *стрім* → *стрімінг*овий.

2) **-н-(ий)**: також продуктивний, часто утворює відносні прикметники.

Наприклад:

- *піар* → *піарний*,
- *диджитал* → *диджитальний*.

3) **-ськ(ий), -івськ(ий)**: рідше, але можуть зустрічатися для утворення відносних прикметників, пов'язаних з належністю.

Наприклад:

- *блог* → *блогерський*;
- *геймер* → *геймерський*.

Більшість прикметників, утворених від запозичень, є відносними (позначають ознаку через відношення до чогось: *хайповий контент* – *контент, що має хайп*). Однак деякі можуть набувати якісного значення, особливо в розмовному мовленні, позначаючи інтенсивність ознаки (наприклад: *кріповий* – *дуже страшний/дивний*).

3.1.2 Префіксальний спосіб творення

Префіксальний спосіб словотворення полягає у приєднанні українських префіксів до вже наявної іменникої чи дієслівної основи. Цей спосіб демонструє здатність запозичень інтегруватися в українську мову шляхом поєднання з питомими морфемами. Префікси, приєднуючись до іншомовних основ, модифікують їхнє значення, надаючи нових смислових відтінків, не змінюючи при цьому частиномовної належності слова [Нелюба, 2004]. Цей процес дозволяє створювати нові лексичні одиниці, які точно відображають нові концепції та явища.

Деривати від новітніх запозичень утворюються за допомогою ряду префіксів:

1. Префікси, що вказують на протилежність/заперечення/зворотну дію.

Ці морфеми широко використовуються для позначення протилежних станів, понять або дій. Поповнюють синонімічний ряд. Активно використовуються в суспільно-політичній та цифровій сферах.

- 1) **анти-** (від грец. anti-): *антивірус* (лікарський засіб, що допомагає боротися з вірусами);
- 2) **де-** (від лат. de-): *декомунізувати* (позбавити будь-яких рис комуністичного суспільного ладу, зокрема згадок про комуністичне минуле), *деактивація* (скасування активації), *демотивація* (відсутність мотивації);
- 3) **дис-** (від грец. dys-): *дискомфорт* (позбавлення комфорту), *дисбаланс* (відсутність балансу);
- 4) **контр-** (від лат. contra-): *контратака* (зворотня атака), *контрпропозиція* (зворотня пропозиція).

2. Префікси, що вказують на повторність/інтенсивність/додатковість.

Цей тип префіксів використовують для надання дієслівним та іменниковим основам значення циклічності, повторюваності, завершеності дії або її посилення - інтенсифікації.

- 1) **пере-**: *перепостити* (зробити повторний пост), *перерепостити* (зробити репост ще раз); *перерактивувати* (активувати повторно).;
- 2) **роз-**: *розфейчити* (фейк), *розблокувати* (зняти блокування), *розлогітись* (вийти зі свого акаунту);
- 3) **ре-** (від лат. re-): *ребрендинг* (зміна бренду), *рестарт* (повторний запуск), *реінтеграція* (повторна інтеграція), *ребілдинг* (перебудова: бренду або системи).

3. Префікси, що вказують на місце/час/відношення.

Цей вид префіксів використовується для позначення місця, часу або відношення відповідно. Проаналізувавши використання цих префіксів, можна дійти висновку, що запозичені основи вбудовуються у ширші семантичні

категорії та набувають більш точного або складного значення, відображаючи нові реалії у техніці, науці та суспільстві.

- 1) **пост-** (від лат. post-): *постправда* (явище після встановлення істини), *постіронія* (типове явище інтернет-культури, мемів, виразів, що одночасно можуть бути і щирими, і іронічним, залишаючи неоднозначність щодо справжнього наміру висловлення);
- 2) **гіпер-** (від грец. hyper-): *гіперлінк* (посилання з великою кількістю зв'язків), *гіперінфляція* (посилена, пришвидшена інфляція);
- 3) **кібер-** (від англ. cyber): *кіберпростір* (віртуальний простір), *кібербезпека* (безпека у віртуальному просторі), *кіберзлочинність* (злочинність у віртуальному просторі);
- 4) **еко-** (від англ. eco): *екоактивіст* (активіст на захист екології), *екопродукти* (екологічні продукти);
- 5) **нео-** (від грец. neos): *неонацизм* (новий нацизм), *неологізм* (нове слово, вираз або значення, яке з'явилося в мові відносно недавно й ще не стало загальноживаним або не закріпилось у мовній нормі);
- 6) **міні-, мікро-** (для позначення розміру/масштабу): *мінісеріал* (короткий телесеріал з невеликою кількістю серій), *мікроклімат* (кліматичні умови в обмеженому просторі (кімнаті, теплиці тощо)).

Отже, приєднуючи питомі українські та іншомовні префікси до новотворів, ми не лише змінюємо або уточнюємо значення слів, а й підсилюємо здатність запозичень до інтеграції в сучасну українську мовну систему. Це дає можливість для носіям мови номінувати складніші процеси, концепції та явища, які безперестанно виникають у нашому суспільстві, використовуючи для цього як власні, так і іншомовні конструкції.

Префіксальний спосіб найчастіше відбувається за аналогією до вже наявних українських моделей або ж шляхом прямого калькування іншомовних

префіксальних утворень, що є ще одним механізмом освоєння [Туровська, Василькова, 2008].

3.1.3 Суфіксально-префіксальний спосіб творення

Суфіксально-префіксальний спосіб словотворення передбачає одночасне приєднання і префікса, і суфікса до запозиченої твірної основи. Цей спосіб є менш популярним для новітніх запозичень порівняно з чистим суфіксальним. Попри це він активно інтегрований в сучасну дериваційну систему української мови, адже поєднання двох афіксів дозволяє створювати слова з комплексним словотвірним значенням, що поєднує смисли обох афіксів та яскраво ілюструє явище економії мовних зусиль.

Префіксально-суфіксальним способом можуть бути утворені:

- дієслова:

за-лайк-а-ти: утворено від іменника *лайк* (англ. like) за допомогою префікса **за-** (позначає початок дії, завершеність) та суфікса **-ати**. Наприклад, "Вона залайкала всі його фотографії".

по-селф-и-ти-ся: утворено від іменника *селфі* (англ. selfie) за допомогою префікса **по-** (позначає завершену дію; у певних випадках ще й з відтінком неодноразовості) та суфікса **-ити**. Наприклад, "Ми поселфились біля пам'ятника".

від-бан-и-ти: утворено від іменника *бан* (англ. ban) за допомогою префікса **від-** (позначає зворотну дію/скасування) та суфікса **-ити**. Наприклад, "Модератор вирішив відбанити користувача".

роз-френд-и-ти: утворено від іменника *френд* (англ. friend) за допомогою префікса **роз-** (позначає розірвання зв'язку) та суфікса **-ити**. Наприклад, "Він розфрендив її після сварки".

за-скрін-и-ти: утворено від іменника *скрін* (англ. screen) за допомогою префікса **за-** та суфікса **-ити**. Наприклад, "Я заскрінив екран, щоб зберегти інформацію".

- іменники / прикметники:

де-бриф-інг: утворено від іменника бриф (англ. brief) за допомогою префікса де- та суфікса -інг. Наприклад, "Можеш не приходити на засідання. Роби свої справи, а ми потім влаштуємо тобі дебрифінг."

Таким чином, два афікси комплексно впливають як на семантику слова, так і на граматичну категорію, адже їх поєднання дозволяє максимально точно передати особливості дії (початок, завершеність або зворотність).

Тобто запозичена основа швидше адаптується та починає функціонувати в українській мові, маючи широкий спектр форм.

3.1.4 Основоскладання та словоскладання

Основоскладання та словоскладання – це також популярний та ефективний спосіб творення слів шляхом поєднання двох або більше твірних основ (або слів), де одна або обидві є новітніми запозиченнями. Цей спосіб використовується для номінації складних понять, тобто тих, що виникають на перетині різних сфер: наприклад, в контексті інформаційних технологій, бізнесу та масової культури. Він дозволяє стисло та коротко передавати комплексні, багатогранні смисли.

Складання бувають кількох типів:

1) **запозичення + запозичення**: обидва компоненти складного слова є новітніми або раніше засвоєними запозиченнями. Слова такого типу творення часто є прямим калькуванням, транслітерацією вже існуючих англійських складних слів. Вони здебільшого пишуться через дефіс, що свідчить про збереження певної автономії компонентів, але при цьому функціонують як єдина лексична одиниця.

Наприклад:

- *веб-дизайн* (англ. web + design);
- *флеш-моб* (англ. flash + mob);
- *топ-модель* (англ. top + model);

- *бізнес-ланч* (англ. *business + lunch*).

2) запозичення + питоме (або раніше засвоєне): один компонент складного слова є новітнім запозиченням, інший – питомим українським словом або давно засвоєним запозиченням. Цей тип складання свідчить про глибоку інтеграцію іншомовного елемента в українську лексичну систему. Слова, утворені таким гібридним способом, слугують яскравим прикладом пристосування іншомовного матеріалу до українського словотвірного алгоритму. Вони здебільшого також пишуться через дефіс. Поява таких одиниць забезпечує точність номінації складних явищ, універсальність використання та органічність інтеграції іншомовних моделей в українську мову.

Наприклад:

- *онлайн-навчання* (запозичене *онлайн* + питоме *навчання*);
- *ІТ-фахівець* (запозичена аббревіатура *ІТ* + питоме *фахівець*);
- *піар-кампанія* (запозичене *піар (PR)* + давно засвоєне запозичення *кампанія*);
- *ток-шоу* (запозичене *ток* + давно засвоєне запозичення *шоу*);
- *кібервійна* (запозичене *кібер* + питоме *війна*);
- *криптовалюта* (запозичене *крипто* + давно засвоєне запозичення *валюта*).

Окрім типів складання важливою у формуванні дериватів також є структура новотворів та її особливості:

1) з'єднувальний голосний: хоча для новітніх запозичень властиве дефісне написання, деякі можуть утворювати слова з з'єднувальним голосним **-о-** :

- *маркетоплан* (*маркетинг + план*);
- *дронопад* (*дрон + пад-*).

2) дефісне/суцільне написання: правила українського правопису визначають написання складних слів. Для багатьох новітніх утворень характерним є

дефісне написання, що вказує на їхню відносну новизну та збереження автономії компонентів. Однак з часом, при повній асиміляції, можливе і суцільне написання:

- *онлайн-урок*;
- *вебсайт*.

3.1.5 Конверсія та субстантивація

Конверсія (або безафіксний спосіб) – це перехід слова з однієї частини мови в іншу без зміни його морфемного складу. Субстантивація є окремим випадком конверсії, коли слово іншої частини мови (найчастіше прикметник або дієприкметник) починає функціонувати як іменник. Цей спосіб є менш продуктивним для новітніх запозичень в українській мові, ніж суфіксальний, оскільки українська мова є флективною, але його наявність свідчить про глибоку інтеграцію запозичення та його здатність адаптуватися до синтаксичних та функціональних потреб [Нелюба, 2004, с. 91].

Наприклад:

- *фейк* (англ. fake): у мові-оригіналі fake – це дієслово, проте в українській мові воно підпадає під характеристики іменника ("*цей фейк*");
- *клік* (англ. click): у мові-оригіналі click – це дієслово, проте в українській мові воно підпадає під характеристики іменника ("*розмістити оголошення в один клік*");
- *апгрейд* (англ. upgrade): у мові-оригіналі upgrade – це дієслово, проте в українській мові воно підпадає під характеристики іменника ("*цьогоріч у нього стався справжній апгрейд*").

Явище конверсії дериватів від запозичень відбувається під впливом функціональної потреби та синтаксичного контексту. Слово зберігає свою початкову форму, натомість змінюючи граматичну категорію і виконуючий відтепер нову синтаксичну роль в реченні. Це демонструє високий ступінь гнучкості мовної системи української мови та її здатність адаптувати іншомовний матеріал до механізмів цієї мовної системи.

3.1.6 Скорочення як метод творення дериватів

Поза вищенаведеними способами утворення дериватів, існує простіший, а відповідно і досить популярний спосіб – скорочення або усічення та okazіональні утворення. Ними широко послуговується молодь, створюючи чи не найбагатше джерело для сленгу.

- 1) Абревіація/усічення – це утворення нових слів шляхом скорочення запозичених термінів. Скорочені форми швидко інтегруються і стають твірними основами для подальшої деривації (наприклад, *бот* → *ботоферма*, *мем* → *мемчик*, *ai* → *aiшка*). Це свідчить про прагнення до економії мовних засобів та швидку адаптацію нових концептів.

Приклади:

- *бот* (від англ. robot);
- *інста* (від англ. Instagram);
- *унік* (від укр. університет);
- *доки* (від укр. документи);
- *нет* (від англ. Internet);
- *ai* (від англ. Artificial Intelligence);
- *айтішнік* (від англ. Information Technologies specialist).

- 2) Злиття або контамінація – це спосіб, який полягає у створенні нового слова шляхом поєднання основ двох або більше слів.

Приклади:

- *телемарафон* (від. англ. television + marathon);

3.2 Семантичні особливості дериватів від новітніх запозичень

У сучасній українській мові новітні запозичення активно не лише входять до словникового складу, а й утворюють похідні одиниці, що свідчить про їхню

глибоку адаптацію та функціональну повноцінність. Деривація новітніх запозичень супроводжується не тільки морфологічними змінами, а й семантичним переосмисленням, що відображає гнучкість і динамічність української мовної системи.

За типом словотвірного значення деривати можна поділити на:

- 1) пряме або очікуване значення: дериват зберігає або логічно продовжує значення твірної основи. Це найбільш поширений тип семантичного співвідношення. У цих випадках значення похідного слова є прямою функцією від значення твірної основи.

Наприклад:

- *лайкати* – "виявляти вподобання, ставити лайк";

- 2) уточнення/конкретизація значення: дериват набуває більш вузького або специфічного значення, ніж твірна основа або її базовий концепт.

Наприклад:

- *забанити* (від "бан" – запозичення з англ. ban) – це не будь-яке блокування, а часто специфічне в інтернет-контексті (наприклад "блокування акаунту або сайту");
- *стрімити* (від "стрім" – запозичення з англ. stream) – не просто "вести трансляцію" (наприклад, телевізійну трансляцію), а "*вести пряму трансляцію в інтернеті*".

- 3) метафоризація/метонімізація: перенесення значення від твірної основи на похідне слово, часто з розвитком переносних смислів.

Наприклад:

- *бавовна* – мова вже не про рослину, а про вибухи;

- 4) експресивне забарвлення: дериват набуває емоційно-оцінного, часто розмовного чи жаргонного компонента до нейтральної основи. Ці похідні відображають суб'єктивне ставлення мовця.

Наприклад:

- *рашист* (від *раша* + суфікс *-ист*; прослідковується явна аналогія з "фашистом");
- *чмоні* (зневажливе, від російського "чмо");
- *фейчик* (зменшувально-пестливе з іронічним відтінком від "фейк").

Ці похідні відображають суб'єктивне ставлення мовця.

5) полісемія та омонімія: дериват розвиває кілька значень або стає омонімом до існуючих українських слів.

Наприклад:

- *краш* (від англ. *crush*):

а) закоханість (стан): "У мене краш на Богдана."

б) предмет закоханості: "Богдан – мій краш."

- *краш* (від англ. *crash*):

а) пошкодження: "З машиною повний краш!"

б) стан: розбитий на друзки: "Поддай-но мені краш льоду."

Розуміння семантичних особливостей дериватів від новітніх запозичень неможливе без аналізу того, як українські словотворчі моделі впливають на їхнє значення. Приєднання афіксів не є лише механічним процесом, а супроводжується активним переосмисленням та інтеграцією іншомовної основи в існуючі семантичні парадигми української мови. Це особливо помітно при приєднанні афіксів, які несуть у собі додаткові смислові нюанси [Нелюба, 2004, с. 95].

Наприклад зменшувально-пестливі суфікси надають запозиченим словам відтінків лагідності, іронії або фамільярності, вбудовуючи їх у систему української експресивної лексики та дозволяючи виражати ширший спектр емоцій:

- *чат* → *чатик* (зменшувально-пестливе);

- *блог* → *бложек* (зменшувально-пестливе);
- *хейтер* → *хейтерочок* (зменшувально-пестливе, іноді з іронічним відтінком).

Згрубілі/зневажливі суфікси підсилюють негативну конотацію та надають зневажливого відтінку:

- *треш* (англ. *trash*) → *трешак* Цей суфікс підсилює негативну конотацію, надаючи значенню "сміття, непотріб" більш грубого, зневажливого відтінку.

У словах, при творенні яких використані заперечні/зворотні префікси, які дозволяють створювати слова, що позначають протилежні або зворотні дії, також розширене поле семантичних значень:

- *анлайкнути* (зворотна дія – скасувати "лайк");
- *деактивувати* (зворотна дія – скасувати "активацію");
- *розфрендити* (зворотна дія – скасувати "запт про дружбу" в соціальних мережах).

Деякі семантичні моделі українського словотвору, які застосовуються до запозичень, також здатні розширити смисловий потенціал дериватів. Мова про суфікси на позначення особи, що вказують на рід діяльності або належність до певної групи, як-от у словах *геймер*, *блогер*, *копірайтер*, конкретизують значення запозиченої основи, перетворюючи її з загального поняття на позначення специфічної професії або ролі.

Природно, що в умовах, коли на позначення того самого явища виникає декілька слів, виникає своєрідний “мовний конфлікт”. Інтеграція дериватів від новітніх запозичень часто супроводжується конкуренцією з уже наявними питомими або раніше засвоєними аналогами. Ця конкуренція може призводити до співіснування, витіснення або чіткого розмежування функцій, що є відображенням динаміки мовної системи [Колоїз, 2015, с. 102].

У таких випадках є два шляхи розвитку мовної ситуації:

1) співіснування та диференціація: явище, за якого деривати від запозичень не витісняють питомі синоніми, а існують паралельно, диференціюючись за стилістичними, емоційними або функціональними ознаками. Цей процес збагачує мову, надаючи їй більше виразності та гнучкості.

Наприклад:

- *піарник* vs *фахівець із зв'язків з громадськістю* (перше слово є більш розмовним, неформальним, часто вживається в медійному та бізнес-середовищі, друге ж – офіційне, нейтральне й академічне);
- *тінейджерський* vs *підлітковий* (перший може мати відтінок сучасності, а другий – нейтральний віковий);
- *забанити* vs *заблокувати* (перше слово часто про інтернет-простір, пов'язано з блокуванням доступу, а друге натомість має ширше значення, може стосуватися фізичних об'єктів чи процесів);
- *стрімінг* vs *пряма трансляція* (перший варіант більш технологічний, а другий – загальний).

2) витіснення: у певних випадках запозичення та їхні деривати можуть або частково, або цілковито витіснити питомі відповідники (здебільшого якщо вони є більш лаконічними, точними та престижними).

Наприклад:

- *вебсайт* майже повністю витіснив *вебсторінку* або *вебресурс* у повсякденному вжитку, ставши загальноприйнятим терміном;
- *менеджер* значно поширився, витісняючи *керівника* або *управителя* в деяких комерційних контекстах;
- *міт* (від англ. meet) частково витіснив *зустріч* у контексті робочий онлайн-зустрічей.

Усе це протистояння або співіснування питомих відповідників та запозичень і дериватів від них базується на ряді чинників. Серед них:

1. Короткість і зручність вимови: Запозичення часто є коротшими та простішими для вимови (наприклад, *піарник* замість "*спеціаліст зі зв'язків з громадськістю*").
2. Престижність: пов'язана з мовою-джерелом (англійською) та її статусом міжнародної *lingua franca* у певних сферах (ІТ, бізнес).
3. Точність номінації: запозичення часом можуть точніше передавати нове поняття або мати більш вузьке значення.
4. Експресивність та стилістична маркованість: запозичення можуть надавати мовленню особливого емоційного забарвлення або демонструвати приналежність до певної соціальної групи (наприклад, молодіжний сленг).
5. Частота вживання: активне використання в медіа, інтернеті та професійних колах сприяє їх швидкому поширенню та закріпленню.

Тим не менш, найчастіше запозичення й деривати від них та питомі відповідники співпрацюють в умовному "симбіозі". Нові слова, що поглинає наша мова, займають порожні ніші: деривати від запозичень часто відіграють важливу роль у заповненні лексичних прогалін, коли в українській мові відсутні адекватні та усталені відповідники для нових реалій, концептів чи явищ. У таких випадках запозичення не конкурують з існуючою лексикою, а доповнюють її, розширюючи номінативні можливості мови. Це є проявом гнучкості та здатності мови до адаптації.

Наприклад:

- *блокчейн-технології* (від англ. *blockchain*): українська мова не мала прямого однослівного відповідника для цієї складної технології, тому запозичення стало твірною основою;
- *диджиталізація* (від англ. *digital*): цей термін позначає широкий і комплексний процес переходу до цифрових технологій, для якого українська мова не мала ємного аналога;

- *кіберзлочинність* (від кібер- та злочинність): потреба в номінації специфічного виду злочинності, пов'язаної з інтернетом, призвела до утворення цього гібрида;
- *коворкінг* (від англ. *coworking*): концепція спільного робочого простору є відносно новою для України, тому запозичення та його деривати (коворкінг-простір) заповнили цю нішу.

У цих випадках деривати не витісняють щось, а створюють нові лексичні одиниці, що дозволяють українській мові ефективно описувати реалії сучасного світу, інтегруючись у світовий інформаційний простір.

3.3 Функціональні особливості дериватів від новітніх запозичень

Функціонування дериватів від новітніх запозичень є ключовим показником їхнього освоєння та інтеграції в лексичну систему сучасної української мови. Сфери та стилістичні особливості використання цих похідних одиниць, їхніх прагматичних аспектів, а також впливу на мовну норму та процес кодифікації є важливими для дослідження. Розуміння всіх аспектів дозволяє повною мірою оцінити роль дериватів у динамічному розвитку української мови та її адаптації до сучасних глобалізаційних викликів.

3.3.1. Сфери функціонування та стилістика

Деривати від новітніх запозичень характеризуються широким спектром функціонування, що охоплює різні стилі мовлення та комунікативні середовища. Залежно від середовища, їхня стилістична маркованість може варіюватися від нейтральної до яскраво експресивної:

1) комунікація в інтернеті та соціальних мережах: напевно домінуюча сфера використання, адже саме тут деривати від запозичень з'являються та поширюються з найбільшою швидкістю. Вони є невід'ємною частиною інтернет-сленгу та неформального спілкування. Наприклад:

- *пост, лайк, комент, сторіс, репост, рілс, тіктокер, забанити, лайкнути, чілити, рофлити, хайповий, мемчик*

Ці слова часто використовуються для швидкої, динамічної реакції на події, передачі емоцій, вираження солідарності або іронії, а також для створення неформальної, довірливої атмосфери [Ставицька, 2005, с. 120].

2) медіапростір (ЗМІ): в онлайн-виданнях, телебаченні, публіцистиці та радіо відзапозиченнєві деривати використовуються для номінації нових реалій, залучення молодшої аудиторії та актуалізації інформації в сучасному контексті. Наприклад:

- *брифінг, стрімінг, ток-шоу, хайп, фейк-новини, інфотейнмент.*

Часто вони виступають як більш сучасні або експресивні синоніми до існуючих термінів, здатні привернути увагу читача/глядача.

3) використання у професійному та науковому мовленні: у таких сферах, як ІТ, бізнес, маркетинг, фінанси, менеджмент, деривати від запозичень набувають термінологічної функції, забезпечуючи точність, лаконічність і міжнародну зрозумілість. Наприклад:

- *аутсорсинг, менеджмент, діджиталізація, криптовалюта, блокчейн, фрілансер, стартапер, програмування, девелопер.*

Ці терміни часто є єдиними або найбільш адекватними для позначення нових концептів, які активно використовуються в міжнародному професійному середовищі.

Найчастіше саме ці терміни є єдиними зрозумілими для позначення нових концептів, які до того ж дуже зручні, адже використовуються в міжнародному професійному середовищі, знімаючи таким чином з мовця потребу в номінації явища докорінно різними мовними одиницями.

4) розмовне мовлення та сленг: у повсякденному спілкуванні деривати від запозичень активно використовуються, особливо серед молоді, для створення особливого "коду" спілкування, вираження належності до певної соціальної групи, а також для економії мовних засобів. Наприклад:

- *чілити, задрот, кріповий, байтити, хайповий, рофлити.*

Тут вони часто набувають емоційного забарвлення або переносного значення, відходячи від початкової термінологічної сутності.

5) офіційно-діловий стиль: цей стиль є найбільш унормованим, тому деривати від запозичень трапляються тут вкрай рідко і за умови, що не мають гідних питомих відповідників. Наприклад:

- *дедлайн* (у діловій документації, плануванні), брифінг (у офіційних повідомленнях, прес-релізах).

До слова, запозичення "*хайп*" є яскравим прикладом стилістичної диференціації. Адже у контексті маркетингу та медіа, термін та його похідні може вживатися з нейтральним забарвленням для позначення інтенсивного, проте керованого ажіотажу, що може бути створений навколо продукту, особи, послуги чи події з метою привернення уваги та підвищення зацікавленості: "*Маркетингова команда створила неабиякий хайп навколо нового смартфона ще до його виходу.*" Проте у розмовному мовленні та сленгу "хайп" забарвлюється часто негативно або іронічно, а також набуває емоційно-оцінних рис. Значення теж змінюється відповідно і тепер слово вже позначає надмірний, штучний або безпідставний галас, ажіотаж: "*Весь цей хайп навколо нової гри – просто надуманий, нічого особливого.*" На прикладі цього слова можна повною мірою зрозуміти, як одне й те саме слово може набувати різних значень залежно від комунікативного контексту та намірів мовця.

Здебільшого використання дериватів від новітніх запозичень зумовлене суто прагматичними цілями мовця: його намірами вплинути на адресата тим чи іншим чином. Часом ми робимо це ненавмисно, проте все одно підсвідомо маємо бажання так чи інакше взаємодіяти зі співрозмовником чи слухачем.

Деривати за кінцевою ціллю їх використання можна умовно поділити на:

1) нейтральні/термінологічні: слова, що повністю інтегрувалися і втратили виражений іноземний відтінок, функціонуючи як звичайні терміни. Вони використовуються для точного та об'єктивного позначення нових реалій,

без додаткових емоційних чи стилістичних навантажень (наприклад, *диджиталізація, програмування, стартап*).

2) експресивні/оцінні: деривати, що несуть сильне емоційне забарвлення (позитивне, негативне, іронічне). Ціллю їх використання є вираження певного суб'єктивного ставлення мовця до певної ситуації, посилення ефекту оповіді на слухача та створення конкретного настрою для аудиторії (наприклад, *кріповий, вайбовий або рашист*). Такі слова стають одним з найефективніших засобів маніпуляцій та впливу на слухачів.

3) модні/престижні: деривати, які слугують, схоже на попередню касту, для впливу на аудиторію – створення іміджу мовця, демонстрації обізнаності з інноваціями та сучасним контекстом, належності до певних соціальних груп або наслідування тенденцій. Найчастіше в таких цілях новотвори використовують в рекламі, професійній термінології та молодіжному сленгу (наприклад, *фрілансер, коворкінг, коуч*).

4) неофіційні/розмовні: слова, які переважно використовуються в неформальному спілкуванні та відображають свободу в мовленні, а часом можуть навіть бути актом протесту або демонструвати бажання бути "на одній хвилі" зі співрозмовником (наприклад, *чілити, рофлити, забанити*).

5) неосвоєні: слова, які ще не надто адаптувалися і можуть сприйматися як іншомовні, викликаючи стурбовану дискусію або викликаючи хвилю нерозуміння у частини або всієї аудиторії. Їх використання може бути свідомим кроком для демонстрації елітарності або ж, навпаки, необдуманим наслідуванням, що не було супроводжено аналізом аудиторії та стилю, в якому з нею краще комунікувати.

Стрімке проникнення та активне використання дериватів від запозичень створює певні виклики для мовної норми та її кодифікації, оскільки мова постійно змінюється, а словники та граматики прагнуть до стабільності.

Найпершою з проблем, що виникають, є швидкість появи нових лексем та їхніх похідних, яка часто випереджає можливості їх фіксації та опису в

нормативних словниках та граматиках. Це призводить до розбіжностей між активним ужитком та офіційною нормою, викликаючи дискусії серед мовознавців та широкої громадськості щодо доцільності закріплення тих чи інших новотворів [Нелюба, Редька, 2017].

Другою є динаміка норми: мовна норма є не статичною, а динамічною системою. Активно вживані деривати поступово можуть переходити зрядів новотворів до словникового складу мови і бути закріплені в нормативних джерелах. Так, безумовно процес кодифікації є тривалим і відображає загальні тенденції розвитку мови, її здатність до саморегуляції та прийняття інновацій, проте тим не менше такий розвиток також можливий для дериватів. Тому не варто їх недооцінювати.

Проте все це зумовлене реакцією суспільства – воно є головним суддею у справах, що стосується долі деривата в мові. "Фідбек" може бути різним:

- 1) пуристичний: прихильники "чистоти мови" виступають проти надмірного запозичення та обстоюють збереження питомого лексичного складу. Вони часто пропонують українські відповідники до запозичених слів.
- 2) інноваційно-прогресивний: суспільство бачить у запозиченнях та активних дериваціях від них природний процес розвитку мови, її здатність до збагачення та адаптації до сучасного світу.

Ці дискусії вічні, проте так чи інакше, з певних причин, описаних раніше, дериват або зберігається у вжитку, або "виходить з моди" та забувається.

Узагальнюючи проведений аналіз, можна дійти висновку, що деривати від новітніх запозичень є вагомою частиною сучасної української лексичної системи. Існує ряд способів їхнього творення, серед яких домінуючим є суфіксальний, що підтверджує активну інтеграцію іншомовних основ у морфологічну парадигму української мови. Префіксальний спосіб, основоскладання, конверсія та інші, менш продуктивні, також відіграють значну роль у розширенні дериваційного потенціалу запозичень, проте кількісно поступаються суфіксальному способу творення.

Семантичні особливості дериватів, їхнє значення можуть як продовжувати розкривати значення твірної основи, так і набувати нових, уточнених, метафоричних чи експресивних відтінків під впливом українських словотворчих моделей. Конкуренція з питомими утвореннями свідчить про динамічну взаємодію між власними та запозиченими ресурсами, що часто призводить до функціональної та стилістичної диференціації.

Проаналізувавши деривати з точки зору функцій у всіх сферах мовлення, від неформальної інтернет-комунікації до термінологічних систем у професійному дискурсі, можна зробити висновок, що їхня прагматична цінність змінюється від нейтральної до яскраво експресивної, що дозволяє мовцям гнучко використовувати ці одиниці для досягнення різноманітних комунікативних цілей. Кодифікувати новоутворення – це одна з найактуальніших цілей сучасного мовознавства, адже в епоху безперервного розвитку та збагачення мови, ми маємо підтримувати унормованість, яка є важливою рисою української мови.

Таким чином, активна деривація від новітніх запозичень є яскравим свідченням життєздатності, гнучкості та адаптаційної здатності української мови до сучасних реалій. Вона дозволяє мові ефективно номінувати нові концепти, інтегрувати їх у свою систему та зберігати свій комунікативний потенціал у глобалізованому світі. Незважаючи на значний обсяг дослідженого матеріалу, ця тема потребує подальшого вивчення та постійного моніторингу мовних інновацій.

Висновки

Унаслідок проведеного дослідження специфіки функціонування дериватів від новітніх запозичень у сучасній українській мові було здійснено комплексний лінгвістичний аналіз, який поєднав словотвірний, семантичний та функціональний підходи до вивчення цих лексичних структур. Деривати від новітніх запозичень постають не лише як номінативні одиниці, що позначають

нові реалії, а як складні адаптовані утворення, інтегровані у свідомість українців крізь призму мовних механізмів та сучасних комунікативних потреб.

У першому розділі окреслено теоретичне підґрунтя дослідження. Було проаналізовано основні підходи до трактування запозичення та словотворення як динамічних процесів у мові. Розглянуто мовні та позамовні чинники, що зумовлюють активне проникнення іншомовної лексики в українську мову, зокрема, домінуючу роль англійської мови у сфері нових технологій, бізнесу та масової комунікації. Було доведено, що процес деривації є ключовим індикатором ступеня асиміляції запозичених елементів, оскільки саме через нього іншомовне слово набуває здатності до повноцінного функціонування в системі української мови.

Другий розділ кваліфікаційної бакалаврської роботи було присвячено причинам появи новітніх запозичень у сучасній українській мові та їхній адаптації. У ньому детально проаналізовано як внутрішньомовні чинники, такі як номінативна потреба, прагнення до стислості та експресивності мовлення, так і позамовні впливи, зокрема глобалізація, технічний прогрес, культурні контакти та соціальні зміни. Окрему увагу приділено специфічним рушійним силам, що спричинили масове надходження нової лексики на межі XX-XXI століть, включаючи соціальну, технологічну та економічну революції, культурний вплив глобалізації та безпрецедентний вплив військової агресії та геополітичних подій, а також домінуючу роль англійської мови як *lingua franca*. Також висвітлено особливості сучасного етапу запозичення, що характеризується високою швидкістю проникнення іншомовної лексики та зменшенням рівня її нормативної фільтрації. У розділі визначено англійську мову як головне джерело новітніх запозичень та досліджено різні типи їхньої адаптації в українській мові: фонетичну, графічну, морфологічну (включно з утворенням дієслів від запозичених іменників) та семантичну. Завершується розділ класифікацією запозичень за ключовими лексико-тематичними групами (ІТ, бізнес, політика, культура, війна, побут) та аналізом їхньої взаємодії з питомою лексикою,

включаючи утворення синонімів, конкуренцію лексичних одиниць, калькування, гібридні утворення та диференціацію значень.

Третій розділ було присвячено структурно-семантичному та функціональному аналізу дериватів від новітніх запозичень у сучасній українській мові. Зокрема способам творення дериватів від новітніх запозичень. Утворення дериватів за системою українського словотвору робить інтеграцію новітніх запозичень в українську мову більш органічною та швидкою. Носії мови легше засвоюють нову лексику, що знайома їх мовленнєвому апарату за морфологічною структурою.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що деривати від новітніх запозичень є багаторівневою мовною конструкцією, яка глибоко вкорінена в сучасну українську мовну систему. Вони виконують не лише номінативну функцію, а й забезпечують експресивність, точність та відповідність мови актуальним реаліям. Ці похідні слова свідчать про відкритість української мови до інновацій та її потужний потенціал до самозбагачення.

Практична цінність дослідження полягає у можливості його використання в подальших лінгвістичних та лінгвокультурологічних студіях. Отримані результати сприяють глибшому розумінню взаємозв'язку між мовою, мисленням та культурою, а також відкривають перспективу для міжмовних порівняльних досліджень процесів запозичення та деривації в інших національних картинах світу. Матеріали роботи можуть бути корисними для лексикографів при укладанні словників неологізмів, а також для викладачів і студентів у вивченні сучасного українського словотворення та культури мови. Таким чином, поставлені у роботі завдання реалізовано повною мірою, а мета дослідження досягнута: деривати від новітніх запозичень у сучасній українській мові постають як глибоко осмислений мовний феномен, що віддзеркалює динаміку розвитку мови, її здатність до адаптації та збагачення, забезпечуючи ефективну комунікацію в глобалізованому світі.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Беркещук І. І. Англiцизми в українській мові: особливості функціонування та словотворення. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2017. Вип. 67. С. 83–86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_fil_2017_67_21 (дата звернення – 14.06.2025).
2. Бичко З. М. Англiцизми в українській мові на сучасному етапі (на матеріалі публіцистичних текстів). Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія». 2016. Вип. 75. С. 112–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKh_Fil_2016_75_22 (дата звернення – 14.06.2025).
3. Білоус І. В. Лексичні запозичення в сучасному українському науковому дискурсі. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія. 2018. Вип. 18. С. 13–18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vmdu_fil_2018_18_4 (дата звернення – 14.06.2025).
4. Богдан С. К. Мовна політика: сутність, принципи та механізми реалізації. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2015. 288 с. Вакуленко М. Borrowings in Ukrainian: Etymological, Semantic, and Orthographic Issues. Slavia: Časopis pro slovanskou filologii. 2013. Vol. 82, Issue 2. P. 173–188.
5. Вакуленко М. О. Особливості функціонування англiцизмів у сучасній українській мові. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2013. Вип. 39. С. 173–178. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_fil_2013_39_40 (дата звернення – 14.06.2025).
6. Вільчинська Т. П. Слово і концепт: методика аналізу. Лексика на перетині наукових парадигм: колективна монографія. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2018. С. 106–122.
7. Віняр Г. М., Шпачук Л. Р. Словник новотворів української мови кінця ХХ ст. Кривий Ріг: КП "Видавничий дім", 2002. 200 с.
8. Голобородько А. В. Англiцизми в українській мові: теоретичні та практичні аспекти дослідження. Дис. канд. філол. наук. Київ, 2017. 220 с.
9. Городенська К. Г. Словотвірні типи та категорії української мови. Київ: Наукова думка, 2006. 248 с.
10. Горячий О. С. Семантика та функціонування новітніх запозичень у мові української публіцистики. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Філологія». 2020. Вип. 1(43). С. 120–124. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/30743/1/%d0%93%d0%be%d1%80%>

[d1%8f%d1%87%d0%b8%d0%b9%20%d0%9e.%d0%a1..pdf](#) (дата звернення – 14.06.2025).

11. Гриценко С. М. Динаміка лексичного складу української мови в умовах глобалізації. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. 2019. Вип. 1(28). С. 34–38. URL: https://philology.knu.ua/pages/files/028_34-38.pdf (дата звернення – 14.06.2025).

12. Дем'яненко В. І. Нові слова та їх дериваційний потенціал у сучасній українській мові. Мовознавство. 2018. № 3. С. 45–52.

13. Діденко В. А. Семантична адаптація англіцизмів в українській мові. Молодий вчений. 2017. № 4. С. 49–52. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4/12.pdf> (дата звернення – 14.06.2025).

14. Дмитренко О., Кохан С. Вплив англіцизмів на сучасний український молодіжний сленг. Лінгвістичні студії. 2020. Вип. 40. С. 82–89. URL: <https://jlingst.donnu.edu.ua/article/view/9353> (дата звернення – 14.06.2025).

15. Doloh, O. Specifics of lexical borrowings in fashion (by the example of thematic group "names of clothes"). Journal "Ukrainian sense". 2023. Вип. 1. С. 90–99. URL: <https://ukrsense.dp.ua/index.php/USENSE/article/view/366> (дата звернення – 14.06.2025).

16. Дорошенко І. В. Функціональні особливості англіцизмів у сучасній українській періодиці. Вісник Донецького національного університету. Серія «Філологія». 2015. Вип. 2. С. 98–103.

17. Есенова Е. Й. Фонетико-графічна адаптація запозичених апелютивів (на матеріалі англійської та української мов). Ужгород: УжНУ, 2010. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/8443> (дата звернення – 14.06.2025).

18. Єрмоленко С. Я. Нариси з української граматики. Київ: Наукова думка, 2014. 304 с.

19. Загнітко А. П. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця: ТВОРИ, 2020. 920 с.

20. Заремська І. М. Мовна картина світу як об'єкт лінгвістичних досліджень. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови. 2011. № 7. С. 396–402.

21. Зорівчак Р. П. Фразеологізм як об'єкт перекладу. Львів: Видавництво Львівського університету, 1983. 176 с.

22. Калашник В. С. Запозичення в українській мові: сучасні тенденції. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мовознавство. 2016. Вип. 2(25). С. 78–82.
23. Калашник В. С. Нові слова та їх лексикографічна фіксація. Українська мова. 2019. № 2. С. 60–67.
24. Калюжна О. О. Лексико-семантична адаптація англіцизмів у сфері інформаційних технологій. Мова і культура. 2017. Вип. 19, т. 1. С. 345–351.
25. Карпіловська Є. А. Концепція словотвору І. І. Ковалика в контексті сучасної слов'янської дериватології. Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2017. Вип. 64, Ч. І. С. 21–31.
26. Карпіловська Є. А. (Ред.). Активні ресурси сучасної української номінації: ідеографічний словник нової лексики. Київ: Видавничий дім «КМ-Букс», 2013. 416 с.
27. Ковалик І. І. Вчення про словотвір. Київ: Наукова думка, 1987. 240 с.
28. Козловська Л. В. Англіцизми в українському молодіжному сленгу. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Мовознавство. 2016. № 1(327). С. 48–53.
29. Колоїз Ж. В. Неузувальне словотворення: монографія. Кривий Ріг: Видавництво «Наукова думка», 2015. 286 с.
30. Колоїз Ж. В. Тлумачно-словотвірний словник okazionalizmів. Кривий Ріг: ЯВВА, 2003. 168 с.
31. Кулик С. І. Сучасні тенденції функціонування запозиченої лексики в українських медіа. Наукові записки Київського університету імені Бориса Грінченка. Серія «Філологія». 2017. № 1. С. 78–82.
32. Мазурик Д. В. Нове в українській лексиці: словник-довідник. Львів: Світ, 2002. 232 с.
33. Молоткіна В. В. Мовні та позамовні причини проникнення англіцизмів у сучасну українську мову. Соціум. Документ. Комунікація. 2016. Вип. 2. С. 112–124. URL: <https://sdc-journal.com.ua/uk/journals/vipusk-2/movni-ta-pozamovni-prichini-proniknennya-anglitsizmiv-u-suchasnu-ukrayinsku-movu> (дата звернення – 14.06.2025).
34. Мусієнко В. П. Лексико-семантичні групи англіцизмів у сучасній українській мові. Лінгвістика: збірник наукових праць. 2018. № 1. С. 112–117.
35. Нелюба А. М. Лексико-словотвірні інновації в сучасній українській мові. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2004. 216 с.
36. Нелюба А. М., Редька В. В. Словотворчість незалежної України. 2012–2016. Словник. Харків: Майдан, 2017. 200 с.

37. Панов Р. В. Запозичення та їхні деривати в українському ІТ-дискурсі. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Філологічні науки». 2021. Вип. 1(32). С. 75–80.
38. Полюжин М. М. Поняття, концепт та його структура. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство. 2015. № 4. С. 212–222. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnufm_2015_4_43 (дата звернення – 14.06.2025).
39. Прийма Л. Ю. Особливості функціонування англіцизмів у сучасному українському медіадискурсі. Матеріали наукових конференцій Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Полтава: ПНПУ, 2023. С. 125–130. URL: https://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/15661/1/Peculiarities_of_using_English_borrowings_in_modern_Ukrainian_media_discourse.pdf (дата звернення – 14.06.2025).
40. Прийма Л. Ю. Особливості функціонування англіцизмів у сучасному українському медіадискурсі. Молодий вчений. 2020. Вип. 5.1 (81.1). С. 48–52. URL: <https://repository.pdmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8c4e2e15-6aba-4926-bd1f-e1c8f236aa6f/content> (дата звернення – 14.06.2025).
41. Радченко І. А. Вплив глобалізаційних процесів на лексичний склад української мови. Молодий вчений. 2019. № 5. С. 215–218. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/5/52.pdf> (дата звернення – 14.06.2025).
42. Роман В. В. Екстралінгвальні чинники адаптації лексичних запозичень у мові-реципієнті: лінгвоісторіографічний аспект (кінець ХХ ст. – початок ХХІ ст.). Сучасні тенденції розвитку мов. 2013. Вип. 10. С. 43–50. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/6800?show=full> (дата звернення – 14.06.2025).
43. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 711 с.
44. Скопненко О. І. Українська мова: Енциклопедія. Київ: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. 752 с.
45. Ставицька Л. О. Український жаргон. Словник. Київ: Критика, 2005. 496 с.
46. Стишов О. С. Аспекти функціонування запозичених слів та їхніх похідних у сучасному українському мовленні. Актуальні питання гуманітарних наук. 2019. Вип. 22. С. 138–142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgn_2019_22_27 (дата звернення – 14.06.2025).
47. Сухомлин В. В. Лексичні інновації в сучасному українському мовленні. Мовознавчий вісник. 2016. Вип. 22. С. 110–114.

48. Ткаченко О. Б. Проблема запозичень в українській мові: історія та сучасність. Філологічні студії. 2015. Вип. 1. С. 45–50.

49. Туровська Л. В., Василькова Л. М. Нові слова та значення: словник. Київ: Наукова думка, 2008. 448 с. Український правопис. Київ: Наукова думка, 2019. 288 с.

50. Шинкар Т. Актуалізація англіцизмів у сучасному медіатексті. Соціум. Документ. Комунікація. 2019. Вип. 7. С. 109–122. URL: <http://sdc-journal.com.ua/upload/articles/pdf/2019/7/Shynkar.pdf> (дата звернення – 14.06.2025).

51. Шумарова Н. П. Словотвірні процеси в сучасній українській мові: функціональний аспект. Дис. докт. філол. наук. Київ, 2016. 420 с.

52. Ющук І. П. Практичний довідник з української мови. Київ: Освіта, 2000. 320 с.

Джерела

Васильєва О. 18 новотворів цієї війни. 2025 - https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=651602860578647&id=100071868158279&mibextid=wwXIf&rdid=w63ZqGGJvRqxJyCU#

Додаток

Словник дериватів від новітніх запозичень

Цей словник містить новітні запозичення та їхні похідні, що активно функціонують у сучасній українській мові. Для кожного слова вказано його основні характеристики, що відображають процес адаптації іншомовних елементів, а також приклад використання з посиланням на джерело.

1. Гуглити

- Твірна основа: Google (власна назва).
- Мова-джерело: англійська.
- Спосіб творення: суфіксальний (-и-ти) від *гугл*.
- Частина мови: дієслово.
- Значення: шукати інформацію в пошуковій системі Google.
- Похідні форми: *загуглити*, *погуглити*.
- Український відповідник: шукати в інтернеті.
- Приклад вживання: " Що «гуглили» українці у 2024-му — підсумки від Google."

Джерело: https://internetua.com/sxo-guglili-ukrayinci-u-2024-mu-pidsumki-vid-google#google_vignette

2. Лайкати

- Твірна основа: лайк (від англ. like).
- Мова-джерело: англійська.
- Спосіб творення: суфіксальний (-а-ти) від *лайк*.
- Частина мови: дієслово.
- Значення: ставити позначку схвалення, вподобання.
- Похідні форми: *пролайкати, залайкати*.
- Український відповідник: вподобати
- Приклад вживання: "..., пролайкати публікації в «Tiktok» та зробити скріншоти "

Джерело: <https://www.0542.ua/news/3698056/vikuplati-tovari-abo-stavili-lajki-istorii-sumcan-akih-rozveli-internet-sahrai>

3. Репостити

- Твірна основа: репост (від англ. repost).
- Мова-джерело: англійська.
- Спосіб творення: суфіксальний (-и-ти) від *репост*.
- Частина мови: дієслово.
- Значення: публікувати контент повторно.
- Похідні форми: зарепостити, репоснути.
- Український відповідник: поширювати.
- Приклад вживання: " Російські телеграм-канали масово репостять запис про те, що "жодної паніки немає" через події під Балаклією."

Джерело: <https://t.me/lachentyt/18531>

4. Банити

- Твірна основа: бан (від англ. ban).
- Мова-джерело: англійська.
- Спосіб творення: суфіксальний (-и-ти) від *бан*.
- Частина мови: дієслово.
- Значення: забороняти, блокувати доступ.
- Похідні форми: забанити.
- Український відповідник: заблокувати.
- Приклад вживання: "Facebook і Instagram не банитимуть у деяких країнах пости насильницького характеру щодо російських солдат і путіна. "

Джерело: <https://vctr.media/ua/vijna-z-rosiyeyu-shho-vidbuvayetsya-v-ukrayini-live-apdej-t-chastyna-2-129019/>

5. Спойлерити

- Твірна основа: спойлер (від англ. spoiler).
- Мова-джерело: англійська.
- Спосіб творення: суфіксальний (-и-ти) від *спойлер*.
- Частина мови: дієслово.
- Значення: розкривати сюжет задалегідь.
- Похідні форми: проспойлерити.
- Український відповідник: розкривати сюжет.
- Приклад вживання: "Але не буду вже спойлерити. Краще дивіться самі."

Джерело: <https://t.me/sssternenko/2472>

6. Стрімити

- Твірна основа: stream.
- Мова-джерело: англійська.
- Спосіб творення: суфіксальний (-и-ти) від *стрім*.
- Частина мови: дієслово.
- Значення: вести пряму трансляцію в інтернеті (відео, аудіо).
- Похідні форми: застрімити.
- Український відповідник: транслювати.
- Приклад вживання: "Крім того, вам потрібно правильно зрозуміти, як стрімити на Twitch."

Джерело: <https://wave.video/ua/blog/how-to-stream-on-twitch-with-detailed-how-to-guides/>

7. Відфотошоплений

- Твірна основа: Photoshop (власна назва)
- Мова-джерело: англійська.
- Спосіб творення: префіксально-суфіксальний (від- + -ен-) від *фотошоп*.
- Частина мови: дієприкметник.
- Значення: оброблений за допомогою програми Photoshop.
- Похідні форми: пофотошопити, прифотошопити, зафотошопити.
- Український відповідник: відредагований.
- Приклад вживання: "Проте у Норвегії незабаром вступають у дію зміни до закону про маркетинг, згідно з яким місцеві блогери та рекламодавці не матимуть права публікувати "відфотошоплені" зображення, не попередивши про це своїх підписників."

Джерело: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-57740165?xtor=AL-73-%5Bpartner%5D-%5Bukr%5D-%5Bheadline%5D-%5Bukrainian%5D-%5Bbizdev%5D-%5Bisapi%5D>

8. Вкрашитися

- Твірна основа: chush.
- Мова-джерело: англійська.
- Спосіб творення: префіксально-суфіксальний (в- + -и-ти-ся).
- Частина мови: дієслово.
- Значення: зазнати сильної симпатії до людини, закохатися.
- Похідні форми: вкрашнутий.
- Український відповідник: закохатися.
- Приклад вживання: "І якими б жахливими не були усі ті безжальні головні герої, ми чомусь все рівно любимо за ними спостерігати, а деякі навіть не соромляться у них по-справжньому вкрашитися."

Джерело: <https://www.youtube.com/watch?v=tZ22bmXTcI4>

9. Крінжувати.

- Твірна основа: cringe.
- Мова-джерело: англійська.
- Спосіб творення: суфіксальний (-ува-ти) від *крінж*.
- Частина мови: дієслово.
- Значення: відчувати сильний сором, ніяковість, здебільшого через поведінку сторонніх.
- Похідні форми: покрінжувати.
- Український відповідник: відчувати сором за чийсь поведінку.
- Приклад вживання: " Я вже не можу сьогодні крінжувати! Скіни в грі, гамбургери, шльопки, кіно, роли. Що далі?"

Джерело: https://www.threads.com/@bogdan_mad/post/DJm0wIpIZzj

10. Хайпити / Гайпити.

- Твірна основа: hype.
- Мова-джерело: англійська.
- Спосіб творення: суфіксальний (-и-ти) від *хайп*.
- Частина мови: дієслово.
- Значення: створювати великий ажіотаж, надмірний інтерес або штучно роздувати популярність навколо чогось.
- Похідні форми: похайпити / погайпити.
- Український відповідник: підбурювати/ підживлювати інтерес.

- Приклад вживання: Досить розганяти неперевірену інформацію та хайпити на нервах людей. Це неактуально..."

Джерело: <https://t.me/lachentyt/31374>

11. Задрафтити

- Твірна основа: draft.
- Мова-джерело: англійська.
- Спосіб творення: префіксально-суфіксальний (за- + -и-ти) від *драфт*.
- Частина мови: дієслово.
- Значення: створити чернетку, начерк документа або тексту.
- Похідні форми: -.
- Український відповідник: занотувати, записати в чернетку
- Приклад вживання: "Ти можеш задрафтити цей текст? Згодом переглянемо разом. Зараз це не в пріоритеті."

Джерело: приватна переписка.

12. Пробрифувати

- Твірна основа: brief.
- Мова-джерело: англійська.
- Спосіб творення: префіксально-суфіксальний (про- + -ува-ти) від *бриф*.
- Частина мови: дієслово.
- Значення: надати комусь короткий, але змістовний інструктаж або важливу інформацію щодо конкретного завдання чи проєкту.
- Похідні форми: пробрифованийий.
- Український відповідник: ознайомити, дати вказівки.
- Приклад вживання: "Моє завдання полягало в тому, щоби пріоритезувати порядок денний для ліберальних депутатів у цьому комітеті, пробрифувати їх, скоординувати на місці, якщо виникали якісь питання."

Джерело: <https://www.village.com.ua/village/city/city-experience/350883-tse-ukrayinka-yaka-dva-roki-pratsyuvala-v-komandi-dzhastina-tryudo-y-povernulasya-v-ukrayinu>

13. Вайбовий

- Твірна основа: vibe.
- Мова-джерело: англійська.
- Спосіб творення: суфіксальний (-ов) від *вайб*.
- Частина мови: прикметник.
- Значення: той, що має особливу атмосферу, настрій та енергетику, які є позитивними та приємними.
- Похідні форми: - .

- Український відповідник: приємний, затишний, особливий.
- Приклад вживання: "Вайбове декорування, рожева естетика, прикрашення ялинки."

Джерело: <https://t.me/angelinatroyan777/10768>.

14. Чилити

- Твірна основа: chill.
- Мова-джерело: англійська.
- Спосіб творення: суфіксальний (-и-тт) від *чил*
- Частина мови: дієслово.
- Значення: розслаблятися, відпочивати, проводити час без поспіху та зайвих турбот.
- Похідні форми: відчилити, почилити.
- Український відповідник: розслаблятися, відпочивати.
- Приклад вживання: " Чисто екофлошки підзарядити і чилити до 23-ої."

Джерело: <https://t.me/VyshneveChat/100940>.

15. Воркшопити

- Твірна основа: workshop.
- Мова-джерело: англійська.
- Спосіб творення: суфіксальний (-и-ти) від *воркшоп*.
- Частина мови: дієслово.
- Значення: організувати або брати участь у практичному навчальному занятті.
- Похідні форми: поворкшопити, заворкшопити .
- Український відповідник: брати участь у практичному навчанні, відпрацьовувати навички на практиці.
- Приклад вживання: "Ми будемо воркшопити в понеділок. Усім варто приєднатися! "

Джерело: приватне листування.